

JONGEREN OVER VERKIEZINGEN EN POLITIEK:

Jongeren zijn nu geen prio'

Het woord komt een aantal keren voorbij. Of het nou gaat over het aantal partijen dat meedoet aan de verkiezingen, over ons pensioenstelsel of over de grootste problemen op de arbeidsmarkt, de balans is zoek. Columnist en auteur Roel Janssen praat met vier jonge vertegenwoordigers van vakbonden en verzekeraars over politiek, pensioen en de problemen op de arbeidsmarkt. 'Jongeren mogen zich wel wat meer laten horen.'

Het gesprek vindt plaats in het insuranceLAB bij het Verbond en gaat specifiek over de problemen van jongeren. Waar lopen zij tegenaan op de arbeidsmarkt? Is pensioen een ver-van-hun-bed-show? Hoe kijken zij naar solidariteit? De sfeer is meteen uitermate relaxed en als het voorstelrondje achter de rug is, trapt Roel af. 'De verkiezingen komen eraan. Kijken jullie ernaar uit?' Kristina is de snelste met antwoorden: 'De politiek is mijn maffe hobby. Het politieke spel is interessant. Het meest spannende vind ik of er straks een coalitie komt die zich voor jongeren wil inzetten.' Ook Semih noemt de verkiezingen spannend. 'We hebben er niet wekelijks mee te maken. Onderweg hier naartoe las ik dat er 28 partijen meedoen. Laten we het eens over keuzestress hebben. Het wordt echt een uitdaging om uit te zoeken welke partij het meest tegemoet komt aan al je wensen.' Maurik kijkt naar Semih en merkt op dat je het ook als een positieve ontwikkeling kunt zien. 'We hebben de verzuiling ver achter ons gelaten, mensen maken per verkiezing een afweging en gaan niet voor een vaste partij. 'Neem nou Amerika', zegt hij lachend. 'Daar zijn twee partijen, maar toch

EVEN VOORSTELLEN!

LOESJEPRAKTIJKEN FOTOGRAFIE

JEUGDWERKLOOSHEID

Op de vraag van Roel wat mist in de diverse verkiezingsprogramma's reageert Semih ferm en bezorgd tegelijk. 'Goede banen. De jeugdwerkloosheid is echt een probleem, maar het is te weinig zichtbaar. Ik spreek zoveel jongeren die geen baan hebben of werk onder hun niveau doen. Een hbo'er doet het werk van een mbo'er en de laatste zit werkloos thuis. De jeugdwerkloosheid moet veel hoger op de politieke agenda.'

Hetzelfde geldt wat hem betreft voor het sociaal leenstelsel. 'Ik maak me daar echt zorgen over. De beste investering die we als samenleving kunnen doen, betreft het onderwijs, maar wij zetten de toegankelijkheid van ons hoger onderwijs onder druk en laten jongeren een opleiding uit eigen zak betalen. Dat klopt niet.'

maar gelukkig kunnen wij daar zelf wel wat aan doen.' 'Jongeren zijn geen protestgroep meer', merkt Antoine laconiek op. 'Klopt', zegt Kristina, 'maar als jongeren zichzelf goed organiseren, gaan ze echt nog wel de barricaden op. Neem de protesten van Young en United om de leeftijd voor een minimumjeugdloon van 23 naar 21 jaar te krijgen. Mooi gelukt. Het gebeurt maatschappelijk nog niet breed en niet genoeg, maar als het moet, zijn we er wel.' 'Als jongeren weten wat het pensioenstelsel voor hen betekent, gaan ze echt wel naar de stembus', besluit Maurik.

PERSOONLIJK PENSOEN

Maurik creëert daarmee, zonder het zelf te beseffen, een mooie overgang. Roel wijst naar hem. 'Jij bent pensioendeskundige. Wat is er mis met ons huidige stelsel?' 'Het is niet toekomstproof, maar veranderingen gaan te traag. We zijn al negen jaar aan het praten en langzaam maar zeker zien we dat de politieke agenda verandert. Wij hopen dat er na de verkiezingen een besluit wordt genomen over de overgang naar een persoonlijk pensioenvermogen. De arbeidsmarkt vraagt om dat soort veranderingen. De tijd dat iemand dertig jaar bij dezelfde baas zat, is niet meer.'

'Wij pleiten ook voor meer aandacht voor het pensioen', reageert Kristina. 'Pensioen leeft bij onze achterban wel, maar bij jongeren in het algemeen nog te weinig. Ik ben 23, heb al 3 werkgevers gehad en er zullen er ongetwijfeld nog veel meer volgen. Dan moet ik straks wel weten waar al mijn potjes zijn gebleven.' Ook vakbondscollega Semih noemt pensioen

zit het stelsel in een bureaucratische impasse.' 'Met de arbeidsmarkt van tegenwoordig is het vooral belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in scholing', vindt Semih. 'Kijk voor de grap eens naar het leven-lang-leren. Zo belangrijk, maar ondertussen schaffen we de basisbeurs af. Jongeren mogen hun eigen opleiding betalen en worden opgezadeld met enorme schulden. Een leven-lang-leren, maar dan wel door het nemen van een hypotheek op je toekomst. Is dat consistent beleid?'

Kristina knikt. 'Ik heb een schuld opgebouwd van bijna 30.000 euro. Mijn vriend is vier jaar ouder dan ik en viel nog onder de oude regeling. Hij heeft nul schuld. Als ik een tweede master wil doen om mijn kansen op de arbeidsmarkt te vergroten, kost me dat nog eens 20.000 euro. Hoezo levenslang leren? De balans is volledig zoek.' En hoewel Kristina heel pragmatisch blijkt te zijn ('of er nou twee, drie of tachtig partijen zijn, als ze goed opkomen voor jongeren, maakt het mij niet uit'), moet ze ook concluderen dat hun belangen in verkiezingsprogramma's nauwelijks aan bod komen. 'Jongeren zijn nu geen prio voor de politiek. Niet leuk,

Kristina van der Molen (23) is voorzitter van FNV Jong en richt zich in het bestuur vooral op goede stages en startersbanen.

Semih Eski (27) is sinds 2016 voorzitter van CNV Jongeren. Hij vindt dat de arbeidsmarkt voor jongeren nog veel beter kan.

Antoine Reijnders (36) is beleidsadviseur bij het Verbond en verantwoordelijk voor de discussie over de arbeidsmarkt.

Maurik de Groot (36) is teamcoördinator van het Pensioenteam bij het Verbond en heeft eerst tien jaar commerciële ervaring opgedaan bij diverse verzekeraars.

Roel Janssen is gespreksleider. Hij heeft dertig jaar bij NRC Handelsblad gewerkt en schrijft nu voornamelijk boeken en columns, onder meer in Verzekerd!

Semih Eski

Kristina van der Molen

► ‘ongelooflijk belangrijk’. ‘Jongeren realiseren zich dat vaak niet, maar pensioen is uitgesteld loon. Daar werk je één dag in de week voor. Ik snap dat overigens wel. Ik mag met pensioen als ik 71 ben. Dat is nog zo ver weg. Ik denk dat pensioen eerlijk, evenwichtig en eenvoudig moet zijn. Mensen moeten het snappen. En, niet onbelangrijk, het moet solidair zijn. Tussen jong en oud, tussen ziek en gezond.’

‘De doorsneesystematiek moet worden vervangen’, meent Maurik. ‘Die maakt het stelsel namelijk intransparant. Wij vinden dat het persoonlijk pensioenvermogen de toekomst heeft. En daarbij is heel belangrijk dat inzichtelijk is wat iemand heeft betaald en wat er voor hem of haar aan pensioenvermogen is opgebouwd.’

‘Het zou helpen als het systeem wat duidelijker wordt voor jongeren’, haakt Kristina in. ‘Leg het uit, en maak de structuur duidelijker. Als je dat bij het huidige systeem doet, zijn we al een heel eind op de goede weg.’

Maurik: ‘Even voor alle duidelijkheid, het moet niet allemaal individueel worden. De opbouw wel, maar de risico’s blijf je delen. De solidariteit blijft dus, maar een werkgever mag samen met de werknemers kiezen wie de uitvoering van de regeling voor zijn rekening neemt.’

‘Dat het niet allemaal individueel moet worden, is wel verhelderend’, vindt Semih. ‘Ik snap dat debat ook over keuzevrijheid, maar spreek zowat dagelijks jongeren die juist moeite hebben

met kiezen. Vergeet niet dat veel mensen financieel analfabeet zijn.’

Zijn boodschap is helder: niet het product, maar de persoon moet centraal staan. ‘Persoonlijke pensioenpotjes zijn niet gek, zeker niet als de risico’s collectief worden gedeeld. We moeten alleen de keuzevrijheid niet te ver doorvoeren, want dan krijgen we straks concurrentie op arbeidsvoorwaarden.’

Nu is het Roel’s beurt om te lachen. ‘In mijn tijd wist ik heel goed dat de arbeidsvoorwaarden bij de bankensector veel beter waren dan die voor een journalist, maar daar heb ik me nooit zoveel van aangetrokken hoor.’ Hij kijkt naar de twee vakbondsvertegenwoordigers: ‘maken jullie je zorgen over het pensioen? Met name met het oog op tijdelijke contracten, flexcontracten, stages en al dat soort dingen?’

‘Niet alleen bij tijdelijke contracten, maar ook bij contracten voor bijvoorbeeld werkervaringsplekken’, zegt Kristina. ‘Wij noemen dat schijncontracten. Er wordt niks opgebouwd, zonder dat jongeren zich dat realiseren. Zij zijn al blij dat ze een baan hebben, maar zonder dat ze het zelf doorhebben, komen ze op de lange termijn in de problemen.’

50PLUS

Maurik besluit de knuppel in het hoenderhok te gooien: wat vinden jullie dan van de doorsneesystematiek? Kristina: ‘Nou, voordat we de

KRISTINA: ‘WAT VROEGER EEN STARTERSBAAN WAS, IS NU EEN STAGE’

techniek ingaan, wil ik wel kwijt dat ik veel verschillende berekeningen zie. Het ene wetenschappelijke rapport ondermijnt het andere weer. Dat maakt het niet makkelijker.’

‘Het zijn vaak degenen die niks willen veranderen die de details opzoeken en het nodeloos ingewikkeld maken’, repliceert Maurik. Semih op zijn beurt noemt het goed als de doorsneesystematiek wordt afgeschaft. ‘Zolang generaties maar niet tegen elkaar worden uitgespeeld.’ Het kan natuurlijk niet uitblijven. De naam van 50PLUS valt. Antoine werpt de vraag op of jong en oud te veel tegenover in plaats van naast elkaar staan? Kristina is genuanceerd: ‘Ik merk dat ouderen juist heel constructief met ons willen samenwerken. Pas zat ik aan tafel met een 70-jarige die zich vooral zorgen over mijn toekomst maakte. Dat is toch mooi?’

Volgens haar is juist bewustwording belangrijk, zeker bij ons pensioen. ‘Weten we nu wie te wei-

SEMIH: ‘JONGEREN WORDEN OPGEZADELD MET ENORME SCHULDEN’

Maurik de Groot

Antoine Reijnders

nig opbouwen? Het jammere is dat mensen vaak te laat zijn als ze het eenmaal weten. Mijn vriend is 27 jaar en heeft net, na 5,5 jaar werken in slechte contracten en stages, voor het eerst een vast contract. Dat is toch belachelijk? Het betekent dat hij nu pas echt begint met zijn pensioenopbouw.'

ARBEIDSMARKT

De opmerking van Kristina zet de boel op scherp. Semih: 'Het is voor jongeren, die van stage naar stage naar flexbaan naar tijdelijk contract gaan, niet makkelijk.' Roel vraagt naar het grootste probleem en ook nu blijken de tafelenoten eensgezind te zijn: onzekerheid. Kristina maakt zich vooral zorgen over de lage starterssalarissen. 'Jongeren worden gewoon afgewimpeld. Wat vroeger een startersbaan was, is nu een stage.' Voor Semih is het ongelijke speelveld een heikel punt. 'Die concurrentie tussen collega's slaat nergens op. Iemand wordt ontslagen, wordt zzp'er en gaat concurreren met zijn eerdere collega's. Jongeren zijn onzeker en vragen zich af of ze volgend jaar nog werk hebben. Onzekerheid troef.' Volgens Semih hoort stage bij het onderwijs, niet op de arbeidsmarkt. 'Een vaste baan is voor jongeren verder weg dan ooit.'

Het klopt volgens beiden van geen kanten dat jongeren zelf geen vaste baan meer zouden ambiëren. 'De flexibilisering is doorgesloten en

het CPB zegt dat het door het beleid komt. Verander dat beleid dan.' Antoine kent de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en heeft het over een groeiende kloof. 'Mensen met een vast contract houden daaraan vast en flexibele krachten komen er niet meer tussen. De verworvenheid van het vaste contract zorgt voor starheid.' Hij vraagt zich hardop af hoe de jongeren van Semih en Kristina aan vaste contracten komen?

VAKBONDSWERK

Kristina zoekt de oplossing in het echte vakbondswerk. 'De beste weg is via de cao, collectief afspraken maken.' Semih voegt eraan toe dat de bal ook bij de ondernemer ligt. 'De beste investering die een onderneming kan doen, is investeren in mensen. Dat is investeren in de toekomst. Maatschappelijk verantwoord ondernemen is belangrijk, maar maatschappelijk verantwoord aannemen is nog belangrijker. Geef mensen zekerheid en perspectief.'

'Eens', reageert Kristina, 'maar jongeren mogen zelf ook meer in actie komen. Nu denken ze vaak dat stages na de studie, flexwerken en dergelijke gewoon zijn, want de buurjongen heeft er ook mee te maken. Mensen maken er ook iets van. Alsof alle jongeren met een baard in een café achter een laptop en een caffè latte flexibel willen werken. Jongeren moeten ook zelf zeggen: ik verdien meer.'

Antoine steekt bijna zijn vinger op. Tijd om in

ANTOINE: 'DE VERWORVENHEID VAN EEN VAST CONTRACT ZORGT VOOR STARHEID'

te grijpen, vindt hij. 'Het is goed om ook te achterhalen waarom jongeren geen vast contract meer krijgen. Werkgevers hebben in de loop der jaren veel verantwoordelijkheden gekregen, waardoor er op zijn minst een groot spanningsveld is ontstaan op die arbeidsmarkt.' Het juiste woord is ook hier weer 'balans', voegt Maurik eraan toe. 'Ik snap wat je zegt', besluit Kristina, 'maar wij worden te vaak overvallen met kreten als de wereld verandert, jullie moeten daarin mee. Wij komen op voor de jongeren die meestal hetzelfde willen als iedereen: zekerheid, met een vast contract, een leuk huis, met alles erop en eraan. Daarom lobbyen we hard, voeren we actie, schrijven we stukken voor hoorzittingen, zijn vertegenwoordigd in de SER, zitten in denktanks en doen we mee aan debatten. Jongeren verdienen het om hoger op de politieke agenda te komen.' Semih knikt. 'We zijn het eens.' <

MAURIK: 'DE TIJD DAT IEMAND DERTIG JAAR BIJ DEZELFDE BAAS ZAT, IS NIET MEER'